

Factsheet Demografische ontwikkelingen

1. Inleiding

In deze factsheet van ACB Kenniscentrum aandacht voor de demografische ontwikkelingen in Nederland en in het bijzonder in de provincie Noord-Holland. Aandacht zal worden besteed aan vragen als:

- Hoeveel allochtonen wonen er eigenlijk in Nederland?
- Uit welke landen zijn ze afkomstig?
- Hoeveel wonen er in de provincie Noord-Holland?
- Waar wonen ze?
- In welke mate zal het aantal allochtonen in Nederland en de provincie Noord-Holland toenemen?
- Wat zijn enkele belangrijke demografische trends?

1.1 Definitie

ACB Kenniscentrum hanteert in deze factsheet voor het begrip allochtoon de definitie van het CBS:

Persoon die in Nederland woonachtig is en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Wie zelf in het buitenland is geboren, hoort tot de eerste generatie, wie in Nederland is geboren, hoort tot de tweede generatie.

Iemand die zelf in het buitenland is geboren, maar twee in Nederland geboren ouders heeft, wordt tot de autochtonen gerekend.

Het CBS maakt een onderscheid tussen westerse en een niet-westerse allochtonen. Een *niet-westerse allochtoon* heeft ten minste één ouder die geboren is in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (inclusief Turkije en exclusief Indonesië en Japan). Tot de niet-westerse allochtonen worden verder ook mensen gerekend die afkomstig zijn uit Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.

1.2 Hoeveel allochtonen wonen er in Nederland?

Ongeveer één op de vijf Nederlanders is allochtoon en grofweg één op de negen Nederlanders geldt als niet-westerse allochtoon. Op 1 januari 2009 woonden er in Nederland bijna 16,5 miljoen personen, waarvan er 3,3 miljoen allochtoon waren. Van deze groep was 1,8 miljoen niet-westerse allochtoon (10,9 % van de bevolking) en ruim 1.4 miljoen westers allochtoon (8,5%).

De twee grootste etnische minderheidsgroepen worden gevormd door twee westers allochtone groepen, namelijk mensen die afkomstig zijn uit Indonesië (384.000) en Duitsland (380.000). Andere grote westers allochtone groepen zijn de Belgen (113.000), de Britten (78.000) en de voormalig Joegoslaven (78.000).

Onder niet-westers allochtonen worden de grootste groepen nog steeds gevormd door mensen van Turkse, Surinaamse, Marokkaanse en van Antilliaanse/Arubaanse afkomst. Samen goed voor bijna 1,2 miljoen personen (op 1 januari 2009, zie tabel 1).

Tabel 1: Klassieke etnische groepen naar herkomst per 1 januari 2009

Etnische groep	Aantal	% Nederlandse bevolking
Turken	378.000	2,3%
Marokkanen	342.000	2,1%
Surinamers	339000	2,1%
Antillianen/Arubanen	135.000	0,8%

Bron: CBS, Statline 2009

Van de overige niet-westerse allochtonen vormen de Chinezen de grootste groep, gevolgd door de Irakezen en de Afghanen.

Tabel 2: Andere etnische groepen >18.000 personen naar herkomst per 1 januari 2009

Etnische groep	Aantal	Etnische groep	Aantal
Irakezen	49.000	Kaapverdianen	21.000
Afghanen	38.000	Ghanezen	20.000
Iraniërs	30.000	Pakistani's	19.000
Somaliërs	22.000	Egyptenaren	20.000
Chinezen ¹	68.000	Vietnamezen	19.000

Bron: CBS, Statline 2009

Een groep die de afgelopen jaren sterk groeide, wordt gevormd door de Oost-Europeanen, waaronder de nieuwe EU-landen. Per 1 januari 2009 bedroeg het aantal personen uit de voormalig Sovjet Unie 53.000, uit Polen 69.000 en uit Hongarije 14.000. Samen met 13.000 Bulgaren en 13.000 Roemenen vormen de Oost-Europeanen in 2009 in Nederland een gemeenschap van ruim 152.000 personen. De sterke groei van de afgelopen jaren is volgens het CBS in het tweede kwartaal van 2009 bijna tot stilstand gekomen.

¹ Bestaande uit 50 000 uit de Volksrepubliek China en 18.000 uit Hongkong. Daarnaast zijn er ook Chinezen afkomstig uit bijvoorbeeld Taiwan, Vietnam, Singapore en Macau.

2. Provincie Noord-Holland

In de provincie Noord-Holland wonen 2,65 miljoen mensen, samen goed voor een kleine 16% van de Nederlandse bevolking. Ruim een kwart van de Noordhollanders (727.000) is volgens de statistieken van het CBS allochtoon; hiervan worden er 288.000 als westerse allochtoon beschouwd en 439.000 als niet-westerse allochtoon.

Van de ruim 1,8 miljoen Nederlandse allochtonen uit niet-westerse landen, woont een kwart in de provincie Noord-Holland. Samen vormden ze op 1 januari 2009 een kleine 17% van de Noord-Hollandse bevolking. De grootste groep van hen, in 2009 bestaande uit ongeveer 147.000 personen, is de groep 'overige niet-westerse allochtonen'. Hiermee worden de allochtonen bedoeld die niet afkomstig zijn uit Suriname, Marokko, Turkije of de Antillen, maar uit andere niet-westerse landen. Het gaat dan voornamelijk om vluchtelingen (in het bijzonder Irakezen, Iranese, Afghanen en Somaliërs) en Chinezen.

Van de klassieke migrantengroepen vormen de Surinamers (99.000) de grootste groep, gevolgd door de Marokkanen (93.000), de Turken (76.000) en de mensen die afkomstig zijn van de Nederlandse Antillen en Aruba (24.000).

2.1 Spreiding van allochtonen in Noord-Holland

Het overgrote merendeel van de 439.000 niet-westerse allochtonen in Noord-Holland woont volgens de cijfers van het CBS (Nedstat 2009) in het zuidelijk deel van de provincie. Ruim de helft (262.000) woont in Amsterdam, gevolgd door Zaanstad (24.000), Haarlem (20.000), Haarlemmermeer (17.000), Purmerend (11.000), Amstelveen (11.000), Hilversum (9.000) en Diemen (6.000).

De plaatsen met de meeste niet-westerse allochtonen in het noordelijk deel van Noord-Holland zijn Alkmaar (11.000 niet-westerse allochtonen) en Hoorn (9.000).

Ook de gemeenten met procentueel de grootste groepen niet-westerse allochtonen liggen in het zuidelijk deel van Noord-Holland. Het gaat dan om achtereenvolgens Amsterdam (35%), Diemen (25%), Zaanstad (17%), Amstelveen (15%), Purmerend en Haarlem (14%), Weesp (13%). In de Haarlemmermeer (12%), Beverwijk en Hilversum (11%) ligt het percentage niet-westerse allochtonen dichtbij het landelijk gemiddelde. In het noordelijk deel van de provincie wonen de grootste percentages niet-westerse allochtonen in Hoorn (13%) en in Alkmaar (12%).

2.2 Spreiding en concentratie van de grootste vier groepen

Tabel 3: Niet-westerse allochtonen in enkele Noordhollandse gemeenten

Gemeente	Bevolking totaal	Niet- westers allochtoon	% niet- westers allochtoon	Marokko	Antillen /Aruba	Suri- name	Turkije
Alkmaar	93.416	11.436	12,2	1.784	1.092	1.408	2.745
Amstelveen	79.768	11.611	14,6	741	674	2.202	496
Amsterdam	75.5605	262.407	34,7	68.077	11.539	68.687	39.624
Beverwijk	38.284	4.276	11,2	341	128	288	1.839
Diemen	24.361	6.005	24,7	612	564	2.094	618
Haarlem	148.191	20.030	13,5	4.507	911	1.974	6.334
H'mermeer	142.042	17.146	12,1	2.640	1.086	4.434	1.900
Den Helder	57.526	4.756	8,3	162	1.248	726	218
Hilversum	84.422	8.917	10,6	2.273	535	643	2.309
Hoorn	69.358	8.773	12,6	1.237	935	2.031	1.530
Purmerend	78.862	11.375	14,4	1.139	794	3.700	1017
Weesp	17.577	2.304	13,1	914	98	285	342
Zaanstad	144.055	2.4348	16,9	2.406	829	4.504	10.766

Bron: CBS, nedstat 2009

De vier klassieke migrantengroepen, Surinamers, Marokkanen, Turken en Antillianen kennen ieder hun vestigingspatroon in de provincie.

Van deze vier groepen, wonen de *Marokkaanse Noordhollanders* het meest geconcentreerd in Amsterdam. Van de 93.000 Noordhollandse Marokkanen, wonen er 68.000 (73%) in de hoofdstad. Na Amsterdam wonen de grootste populaties Marokkanen in Haarlem (4500 Marokkanen), de Haarlemmermeer (2640 Marokkanen), Zaanstad (2400) en Hilversum (2300).

Gemeenten waar het percentage Marokkaanse inwoners boven het landelijk gemiddelde (2,1%) ligt zijn: Amsterdam (9%), Weesp (5,2%), Huizen en Haarlem (3%), Hilversum (2,7%) en Diemen (2,5%).

Ook de *Surinaamse Noordhollanders* wonen voornamelijk in de hoofdstad. Van de 99.000 Surinamers die er in Noord-Holland wonen, staan er 69.000 (69%) ingeschreven in Amsterdam. In Zaanstad en de Haarlemmermeer wonen ongeveer 4.500 Surinamers, in Purmerend 3700 en in Hoorn, Haarlem, Diemen en Amstelveen ligt het aantal Surinamers rond de 2000 inwoners.

In Amsterdam vormen de Surinamers 9,1% van de bevolking. Andere gemeenten waar het percentage Surinamers boven het landelijk gemiddelde (2,1%) ligt zijn: Diemen (8,6%), Purmerend (4,7%), de Haarlemmermeer en Ouder-Amstel (3,1%) Hoorn (2,9%) en Amstelveen (2,8%).

Van de 76.000 *Turkse Noordhollanders* woont ruim de helft (40.000) in Amsterdam. Eén op de zeven Turkse Noordhollanders woont in Zaanstad (10.800) en één op de 12 woont in Haarlem (6300). Verder wonen de Turkse Noordhollanders vooral in Alkmaar (2700), Hilversum (2300), de Haarlemmermeer en Beverwijk (1900).

In Zaanstad vormen de Turken de grootste niet-westerse etnische groep en vormen ze 7,5% van de bevolking. Andere plaatsen waar het aandeel Turken boven het landelijk gemiddelde (2,3%) ligt zijn: Amsterdam (5,2%), Beverwijk (4,8%), Haarlem (4,3%), gevolgd door Alkmaar (2,9%), Hilversum (2,7%), Heemskerk (2,6%) en Beverwijk (2,4%).

3. Bevolkingsprognose

Volgens de nieuwe allochtonenprognose 2008- 2050 van het CBS (2009) zal Nederland in 2050 bijna 5 miljoen allochtonen tellen. Dat betekent een toename van 1,8 miljoen in vergelijking met 2008. Het aandeel allochtonen zal in dezelfde periode toenemen van 19,6 naar 28,7 procent van de totale bevolking. Vooral het aandeel niet-westerse allochtonen zal groeien van 1,8 miljoen (10,8% van de bevolking) naar 3 miljoen (17,2 %) in 2050.

Het aantal autochtonen zal volgens het CBS nog licht groeien tot 2017, maar daarna zal er door de vergrijzing sprake zijn van een daling. Halverwege de jaren twintig zal Nederland ongeveer 13,2 miljoen autochtonen tellen. In 2050 zal dit gedaald zijn tot 12,4 miljoen in 2050. In 40 jaar zal het aandeel autochtonen in de bevolking dalen van ongeveer 80% naar 70%.

3.1 Vergrijzing

Onder autochtone Nederlanders is op dit moment veel sterker sprake van vergrijzing dan onder de allochtone bevolking. Nu is 1 op de 27 niet-westerse allochtonen 65 jaar of ouder. Bij autochtonen is dat 1 op de 6. de verwachting is dat de vergrijzing van de autochtone bevolking rond 2040 haar hoogtepunt zal bereiken: 29 procent is dan 65 jaar of ouder.

In 2050 zal ook volop sprake zijn van vergrijzing onder niet-westerse allochtonen: Het aantal niet-westerse 65-plussers stijgt van krap 70 duizend in 2008 naar ruim 520 duizend in 2050. Dat betekent dat 17,5 procent van de niet-westerse allochtonen dan 65 jaar of ouder zijn. De niet-westerse bevolking is dan even sterk vergrijsd als de huidige autochtone bevolking.

Het vruchtbaarheidscijfer van niet-westerse allochtonen is de afgelopen jaren sterk gedaald. In de afgelopen 10 jaar zakte het totaal leeftijdsspecifiek vruchtbaarheidscijfer (TFR) van eerste generatie niet-westers allochtone vrouwen van 2,4 naar 2,1, terwijl dat van autochtone vrouwen juist iets opliep, van 1,6 naar 1,7.

3.2 Noord-Holland

Er zijn geen vergelijkbare prognoses beschikbaar voor de provincie Noord-Holland. Wanneer het aandeel niet-westerse allochtonen in de provincie op een vergelijkbare wijze zal groeien als landelijk verwacht wordt, zal het aandeel niet-westerse allochtonen bijna 1,5 maal zo groot zijn. Dit betekent dat een kwart van de Noordhollandse bevolking in 2050 uit niet-westerse allochtonen bestaat.